Skantzen Tidningen

Svedvi Berg hembygdsförening

Nr 15, våren 2008

www.svedviberg.se

SkantzenTidningen

Nr 15, våren 2008

Utgiven av Svedvi Berg Hembygdsförening

Svedvi Berg Hembygdsförening
Kanalmuseet Skantzen
734 40 Hallstahammar

Tel. 0220-174 09
Fax 0220-148 35

E-post:
kanalmuseet@telia.com
svedviberg@telia.com

Hemsida:
www.svedviberg.se

REDAKTION:
Ansvarig utgivare
David Lunde
Antracitvägen 12
734 37 Hallstahammar
Tel. 0220-127 87
david.lunde@swipnet.se
Inger Eriksson
Föreningsgatan 2A
734 35 Hallstahammar
Tel. 0220-161 02
Anders H Pers
Fjällsta 30A
734 92 Hallstahammar
0220-175 65

ÅRSMÖTE!

Svedvi Berg Hembygdsförening inbjuder Er till Hallstahammars Bibliotek
Onsdag den 9 april 2007 kl. 19.00

Dagordning

Mötet inleds med en parentation över under året bortgångna medlemmar.

1. Mötets öppnande
2. Godkännande av dagordning
3. Godkännande av mötes behöriga sammankallande
4. Val av ordförande och sekreterare för mötet
5. Val av två justerare
6. Styrelsens verksamhetsberättelse
7. Revisionsberättelse
8. Bokslut 2007
9. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsens ledamöter
10. Val av ordförande för kommande verksamhetsår
11. Val av tre styrelseledamöter för två år
12. Val av tre personliga styrelsesuppleanter för två år
13. Val av två revisorer och en ersättare för dessa
14. Val av valberedning –tre ledamöter, varav en sammankallande
15. Planerad verksamhet för 2008.
16. Beslut angående årsavgiftens storlek
17. Övriga frågor
18. Avslutning

Kaffe och bildvisning av Anders Geidemark.

VÄLKOMMEN!

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

SVEDVI BERG HEMBYGDSFÖRENING hälsar alla gamla och nya medlemmar välkomna till årsmötet onsdagen den 9 april kl. 19.00 på Biblioteket. Under 2007 ökade medlemsantalet till över 600, varav ca 150 på olika sätt har deltagit i föreningens många olika verksamheter! Styrelsen riktar ett stort tack till alla och hoppas att vi kommer att kunna uppleva vardagar och högtider i samma positiva anda under 2008! Årets program är i det närmaste klart och återfinns på tidningens baksida.

Vid årsmötet lämnar fyra styrelseledamöter över till nya krafter. Det är Tage Fröjdman, Inga-Lill Iwarsson, Leif Iwarsson och Barbro Sonesson, som av olika skäl tackar för sig. Vi har trivts förträffligt med styrelsekollegor, anställda och medlemmar och kommer även framöver att arbeta som medlemmar för hembygdsföreningens bästa. Vi önskar den nya styrelsen all framgång i det fortsatta arbetet!

Leif Iwarsson

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2007

ÄNNU ETT ÅR PÅ SKANTZEN, fyllt av aktiviteter, stora och små.

Besöksantalet på Kanalmuseet Skantzen och Åsby Lantbruksmuseum beräknas till drygt 40.000. Vid Trångfors smedja och gamla kraftstation c:a 3000. Kanalmuseet med serveringen har varit öppet alla dagar mellan 28/5 – 19/8 tack vare frivilliga medlemmar. Åsby och Trångfors har haft öppet helgerna i juli. Åsby sköts av Åsbygruppen och Trångfors kraftstation av Olle Lindkvist med någon medhjälpare.

För övrigt är alla museerna tillgängliga för bokning året runt.

Även i år fick vi 100.000 kronor från kommunen till sommarens guider. I år blev det tre tjejer; Janet Kihlstrand, Linn Johansson och Sandra Andersson, som under Christina Holstens och Leif Bergströms ledning utförde ett gott arbete ***–tack för det, tjejer!***

Utställare i Mekanikushuset har varit Anders Geidemark, Boel Roslund och Ulla Trysén, David Lunde och Ingegerd Norr samt Finska föreningens målarcirkel.

Smedjan har varit upplåten åt Henrik Björk som medverkat under våra barn-, kultur- och festdagar.

Bagarstugan, som vanligt flitigt använd. Brukshotellets myskvällar har fortsatt. Under februarilovet har där varit värmestuga för lediga barn.

Kuskstugan har varit samlingsplats för mindre grupper. Så har barn fått laga mat på järnspisen och stoppa korv.

I gästboken på kontoret finns många nationer representerade. Hälsningar från hemvändare finns också. Glada barn skriver gärna. Här en barnhälsning: ***Hej jag heter Sandra och är från Skåne –jag är BEST!***

Speciella dagar för barn har det varit i maj på lantbruksmuseet, samt vid jul på Skantzen. Då har vi samarbetet med gymnasiets barn- och fritidsprogram. Eleverna har fått lära sig att arbeta med barn.

Lindboskolan har som vanligt förlagt sin revy hit. Det innebär att cirka 200 barn vistas på Skantzen i två veckor –plus sex föreställningars publik.

Nytt för året var Åsby-Skantzengruppens barndag, som berörde hela området. Vårt bidrag bestod i aktiviteter i bagarstugan och smedjan samt gammaldags lekar. Så ställde Sven-Georg Lindbom upp som stins, sålde biljetter och flaggade av en liten rundtur med traktor och vagn runt området, vilket blev populärt.

I juli hade vi, genom Föreningen Brons förmedling, besök av 35 vitryska barn från ett läger i Lersäter. Barnen fick baka tunnbröd och bjöds på saft.

Under höstens kulturvecka fick skolbarn pröva på smide, tunnbrödsbak och gammaldags matlagning. Alla sjundeklassare fick gå på industripromenad med hembygdsföreningens guider.

Sommaren inleddes med Valborgsfirande tillsammans med Socialdemokratiska föreningen och Kultur & Fritid. Sång, musik, vårtal –i år av Kerstin Engström, fint fyrverkeri och brasa på den nya flotten på Skantzsjön. Flotten får vi tacka Hans Collin och hans mannar för.

Nationaldagen 6 juni, firades med ett digert program av olika föreningar. Mycket folk, sol och vind i fanorna i det långa tåget.

Midsommarafton var lite blöt, men publiken svek inte. Där samarbetar vi med Folkets Park, Hyresgästföreningen och Skantzö Bad & Camping.

Midsommardagen gudstjänst i Björsbo med kyrkan och kaffekorg.

En liten grupp från Hammarteatern uppförde under några junikvällar ett spel om Linné. I Linnés anda ordnades tillsammans med Naturskyddsföreningen en vandring i Sörkvarnsreservatet med växtexperten Per Bürger. Det var vårt bidrag till lokalhistoriska veckan.

Sommar på Skantzen, fyra onsdagskvällar i juli där Hembygdsföreningen och Skantzö Bad & Camping står för programmen, åtföljt av Kristen gemenskaps kväll i augusti. Publiksiffran blev i snitt 170 personer. Västmanlandsmusiken och Kultur & Fritids konserter, fyra stycken, fick en publiksiffra på i snitt 120 personer.

Hembygdsdagen i augusti, traditionell med marknadsstånd och hantverkare i arbete. Det är glädjande att Kroatiska och Finska föreningarna fortfarande ställer upp, de var med redan vid starten 1984. Dagen inleddes med slåtter av Naturskyddsföreningen och ekumenisk gudstjänst i parken.

På Kulturhusens Dag i september hade vi museet öppet. I år blev det lite extra festligt då hallstafödda sångerskan Birgitta Fernström bjöd på en kavalkad över Anna Maria Lenngren och andra 1700-talsskalder.

Kulturveckan i oktober avslutades med en stund på Skantzen. Där underhöll Stina tyskling och Liselott Ådjers, både i Mekanikushuset och kapellet. Sist ljöd över den av marschaller och ljusbåtar upplysta Skantzsjön ett klarinettsolo av Anders Tyskling, följt av en egenkomponerad locklåt på näverlur av sonen Anton. Samma kväll hölls en liten fest för dem som jobbat under året.

Sist på året kom så ”Gammaldags Jul” med marknad, tomte, Lucia och utdelningar av kommunens kulturstipendier, vilka gick till

Nils Peter Blix, bildsamlare och filmare, Ingmar och Rigmor Lindbom, kulturarbetare. Idrottsstipendierna fick Henric Stillman och Joanna Eriksson. Föreningspengarna fick HSK Handboll.

Många konferenser och träffar för andra föreningar har hållits på Skantzen. Nämnas kan våra återkommande Golden Retriever-klubben, Hyresgästföreningen och H-trampen. Utifrånkommande grupper bland annat Länsbygderådets årsmöte, Landstingets divisions- och regionsutvecklare, som hade sitt upptaktsmöte här med visning av Skantzen, Albert och Trångfors och slutade på WestmannaArvet, Sveriges Hembygdsförbunds styrelseträff också med besök på Trångfors, Lärarnas Riksförbund, Fornminnesföreningens och Västmanlands Hemslöjdsförbunds trasmattedag, Oskar Larssons Släktförening.

I kapellet har varit gudstjänst på Kristi Himmelsfärds morgon med IOGT-kören. Så har de varit sångstunder på våra festdagar. Sju dop och sex vigslar har det blivit. Majken Tammaru har ställt upp som kyrkvärd. Hembygdsföreningen har medverkat på S:t Larsgårdens ”Öppet hus” med det populära programmet ”Otroligt antikt”. Så har ”Öppet hus” haft sin höststart på Värdshuset, Skantzen.

Trångforsgruppen hade milafton i juni och Trångforsdagen i augusti. Vid den senare medverkar Hembygdsföreningen med servering. Både smedjan och gamla kraftstationen har haft många stora guidningar.

För Björsbo har bildats en arbetsgrupp som utfört en del underhållsarbeten och plåtförstärkningar av taket. En ny skorsten har gjorts, med hjälp av Göran Berg. Detta har kunnat genomföras tack vare bidrag från Länsbygderådet 50.000:-, Svenska Kyrkan 5000:- och Kultur & Fritid 5000:-. Vi tackar för bidragen.

Vi har representerats vid Västmanlands Hembygdsförbund och Fornminnesförenings årsmöte, ledningsträffar och andra möten, samt vid ett otal träffar med kommunen, kyrkan, skolan, Åsby-Skantzengruppen, Ekomuseum Bergslagen och andra grupper. Christina Holsten har deltagit i Sveriges Hembygdsförbunds årsstämma i Växjö, samt seminarier i Nora, Falun och Uppsala.

SkantzenTidningen har kommit ut med två nummer, tack vare David som jobbar med den.

Vår hemsida försöker vi hålla uppdaterad. Adress: www.svedviberg.se

I ortstidnigarna syns vi nu och då.

Avtalet med kommunen har rullat på.

Gåvor till föreningen: Under högtidliga former överlämnade släkten Persson sin anfader C.J. Perssons sinnrika världsur till föreningen. Uret tillverkade han i början av 1900-talet. En soffa har vi också fått, och hemvävt tyg till en annan. Två soffor har klätts om av medlemmar. Det kan nämnas att Maja Ramstens fotosamling har överlämnats till WestmannaArvet, som har bättre resurser att bevara den.

Till sist ett stort tack till våra anställda Christina Holsten och Leif Bergström för deras arbete under året.

Tack även till kommunen, kyrkan, skolan och andra som vi samarbetat med. Men framförallt **TACK** till alla härliga medlemmar mellan 12 och 90 som ställer upp när vi ringer. ***Väl mött till ännu en glad sommar på Skantzen!***

Under året har hållits, förutom årsmötet, tolv stycken protokollförda styrelsemöten och tio stycken AU.

Medlemsantalet var vid årsskiftet 610 stycken.

Som styrelse har fungerat:

Ordförande Leif Iwarsson, vice ordförande Anders H Pers, kassör Inga-Lill Iwarsson, sekreterare Margaretha Juhlin, vice sekreterare Inger Eriksson, ledamöter Ann Fröjdman och Göran Vestman.

Suppleanter Daniel Sköld, Gunnel Ekvall, Gunnel Nordkvist, Barbro Sonesson, David Lunde och Tage Fröjdman.

Revisorer Bo Hedman och Jörgen Kvist, suppleant Elvy Bürger.

Hallstahammar i mars 2008

Styrelsen

ALFORD ÅFELDT

Del II – Folkrörelsernas man

I FÖRRA NUMRET **av SkantzenTidningen berättade Alford Åfeldt för Olle Lindkvist om sitt yrkesliv som slaktare, men Alford var även engagerad i folkrörelserna. Om detta handlar andra delen av intervjun som gjordes den 20 november 1981.**

Ja, vi har pratat mycket om det här med slakteri men jag vet också att både du och din fru har varit folkrörelsemänniskor, och vi kommer in på din barndom. Det skulle vara roligt om du kunde berätta lite, hur du mötte folkrörelsen och hur det var där?. Kan du berätta lite om din barndom?

Ja, vi var ju tre bröder, tie syskon, så det var stor familj, men det var ju rätt vanligt på den tiden, inte så stor men i alla fall. Fem, sex stycken var inget ovanligt.

Så far och mor hade tie barn när ni bodde här nere i Näs, ni flytta' ju ner 1898. Och sen då, din barndom, kommer du ihåg hur du kom i kontakt med folkrörelserna? Du sa att din far var intresserad…?

Ja, det var han, han var intresserad, han var ju predikant, resepredikant, men sen vart han sjuk så han måste sluta med det. Sen fortsatte han ju med sin far och övertog slakterirörelsen. Men jag kommer ihåg att vi fick börja i söndagsskolan rätt så tidigt.

Han var predikant –i vilket samfund?

Det var Baptistsamfundet. Han gick igenom Betelseminariet, jadå.

Och du gick i deras söndagsskola här nere?

Jo du, det var här i gamla kapellet, som vi sa, bakom Näsåsen. Det byggde de 1885, tror jag det var, och sen hade de det till 1905 då det nuvarande, Saronkapellet här, uppfördes.

Och det var där du kom i kontakt med föreningslivet. Kom du i kontakt med Johan Forsell också? Det var ju en av de första riksdagsmännen i Hallstahammar, han bodde ju här nere i Näs. Minns du något av honom?

Jag gick i skolan för 'n. Men han var inte med i församlingen, Johan Forsell, inte.

Nej, men han kom ju hit som ung, 25 år tror jag han var.

Det var före min tid då, för han var ju rätt så åldrig när jag gick i skolan, i söndagsskolan för honom.

Du börja' i Näs skola här då. Du kan väl berätta lite grann om hur du upplevde det?

Jo, jag tyckte att det var roligt att gå i skolan. Vi tog det lugnt, det var inte någon stress och så mycket skrivningar som de har nu, eftersom jag förstår, utan vi fick arbeta lugnt och metodiskt och det gick bra. Vi hade bra lärare också. Först hade vi fröken Rut Beckman, hon var visst 18 år när hon kom hit, och min bror gick för henne första åren. Och i mellanskolan, var det fröken Bergström, och så var det Johan Forsell i storskolan, som vi kalla' det då.

JOHAN FORSELL(1855 – 1914) var folkskollärare vid Näslunds skola, som då tillhörde Kolbäcks socken, från 1878 till pensioneringen. Var även riksdagsman i två omgångar, 1902 i andra kammaren för Vänstern och från 1908 till sin död för Socialdemokraterna, också andra kammaren. Från 1910 även representant i Västmanlands läns landsting. Läste och korresponderade på flera språk, var bland annat medarbetare i tidskriften Canadian bea journal. Ett annat av hans stora intressen var biskötsel, för vilket han blev instruktör i Västmanlands län 1897. Johan Forsell var en mycket uppskattad och populär person. Till hans begravning i Kolbäcks kyrka samlades över 1000 personer.

Så du har haft Johan Forsell som lärare?

Ja, det har jag haft, han var bra lärare.

Men han var väldigt krävande?

Ja, han ville att det skulle läras någonting. Vi hade ingen belysning i skolorna på den ti´n, utan vi fick arbeta i dagsljus, och sen när det var fram på höstkanten och mörkaste tiden, då vart det inte så ljust, det gick till klockan fyra. Två dar i veckan sluta' vi klockan tre och de andra dagarna fyra. På mornarna sjöng vi en psalm och så läste han en bön och hälsade välkomna och så fick vi slå oss ned. Sen tog han fram katekesen och förhörde katekesläxan, och det skulle va' mycket utantill då, och det

var inte alla som kunde det, men pojkarna var inte rålösa för det utan tog lös ett blad ur katekesen och satte på ryggen på den andra som satt framför, så stod de och läste där. Och det gick ju en tid, men sen kom Forsell underfund med det där. ”Det där ska vi sluta med” sa han, ”Nu ska vi ta katekesen det sista vi gör på dan”. Det var på hösten när det var mörkt då, och då gick det ju inte att läsa innantill. Så den ovanan tog han ifrån oss. En gång kom han på en pojke som satt och läste en bok mitt på lektionen, som inte hörde dit alls, för sig själv. ”Vad sitter du och läser för någonting? Få se!” sa han, så titta’ han. ”Sånt där smörja” sa han, så gick han till kamin’, det var ju eld i den, och stoppa’ ner direkt i luckan. Och vi såg rålösa ut, och den där pojken med förstås. Då var det en indianbok som han satt och läste. Indianhistorier och äventyr, det intresserar ju pojkar, men inte intresserade det skollärarn. En annan gång kom han till en annan pojke, ”Få se vad du läser” sa han. Ja, då läste han en stund, så sa han ”Ja, det var bra det där, men du ska inte läsa på lektion”, så det var ordning och reda på ’n. Vad det var kommer jag inte ihåg, men det var en bra bok för jag läste ’n själv sen.

Den här Johan Forsell, det är ju en av de verkliga pionjärerna, som har jobbat med Sverige och med framtiden, han var väldigt intresserad av att få i gång pensionsreformer och så. Men hur var han som person, försökte han påverka er, politiskt?

Nej, det gjorde han inte.

Men han försökte sätta er in i samhällslivet?

Ja, det är klart. Han var intresserad av allt som rörde sig och bland annat så var vi till honom med nyheter. Telefon var inte så vanligt på den tiden men vi hade ju, vi hade nummer 13 kommer jag ihåg, och när Oskar II blev död var det någon som ringde till far och tala om för ’n att nu har kungen blivi’ dö’. Och då sa pappa ”Nu ska ni gå sta å tala om för Forsell”, för han brukade gå in till oss och ringa. De prata’ mycket politik också. Så vi gick dit, sprang iväg ett par stycken, och då hade han en hushållerska, en gammal snäll tant, och vi kom in och ställde oss i dörren och sa ”Vi skulle tala om att kungen är död”. ”Ja, det kan väl inte jag hjälpa” sa hon, och vi vart lite snopna, så vi stack hem. Men sen kom ju Forsell och sa ”Det får ni väl ha överseende med, jag är tacksam att ni tala’ om ’et för mig”. Det var ju nyhetsförmedling på sitt sätt, som det var då.

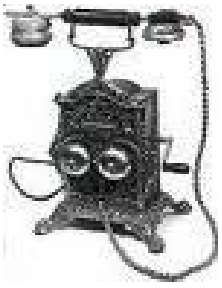

På den tiden då hade han ju mycket kontakter med Stockholm för han var ju då riksdagsman.

När det var storstrejk här, 1909, då hade arbetarna sammanträden i lokalen här vid Näs. Jag vet inte hur ofta, men det var rätt ofta, då kom de in till oss och så ringde de till Stockholm, till högkvarteret där och tala’ om hur det låg till här. För de ville ha rapporter.

Så man kan säga att ni var en förmedlande länk till Stockholm, för ni var bland de få som hade telefon då, det var ju egentligen en lyxvara på den tiden.

Ja, men när man hade affär var man nästan tvungen te å ha en. Annars så var det inte så många.

Johan Forsell var ju bland annat med och bilda’ arbetarkommun’ här 1906, var det väl, i Godtemplarlokalen härnere. Den låg alldeles här?

Ja, den låg alldeles här, men den brann ju. Jag var med när de skulle släcka också.

Det var väl på 30-talet den brann, va?

Ja, det var när vi höll på och byggde här. Vi bodde ju framme vid skolan och såg skarp rök, så jag tog häst och tunna och körde sta till ån och fick vatten och va’ med och släckte, men det brann ju ner alltihopa, så det var inte någon mening med att hålla på.

Det var en stor förlust både för godtemplar-rörelsen och arbetarrörelsen att förlora en sån fin föreningslokal.

Ja, det var ju enda lokalen som var då, sen blev det ju lokalen i Tomtebo sen.

Du sa att din far var intresserad också, av föreningsliv.

Ja, han åkte ut bra mycket, för nykterhets-rörelsen och väckelserörelsen de följdes ju åt, och då tala’ han ju så medryckande, han arbetade för det där och det gjorde han många gånger. Men sen fick han höra efteråt att på flera ställen där han hade varit och hållt föredrag ställde de till med dans efteråt. Då sa han ”Nu får det va’ slut med det här”, han ville inte ha nå’ samröre med det där.

Både väckelserörelsen och nykterhetsrörelsen och arbetarrörelsen var ju väldigt nära för-bundna. Det var ju ungefär samma sorts människor som tillhörde både nykterhets-rörelsen och frireligiösa och partiet också.

Ja, se väckelserörelsen den födde fram arbetarrörelsen och nykterhetsrörelsen. Det

gick hand i hand så att säga. Jag vet att det var en talare här i kyrkan, kapellet, som tala' om att hans far var med på den första strejken som var oppe i Ådalen, och de fick ju förskräckligt dåliga villkor, de svalt nästan. Men då fick de kurage när de börja' på att tro på gud. Då fick de se att de var nertryckta. Så fick de mod att kunna stå emot trycket och resa sig.

Du växte ju opp härnere i Näs, det var alldeles som ett litet samhälle för sig och du sa att det tillhörde Kolbäcks socken. Det betydde då att allting som skulle bestämmas här det bestämdes nerifrån Kolbäck då? Kan du dra dig till minnes lite kring det här med rösträtten och så vidare. Hur var det egentligen, din far?

Jodå, jag skjutsa' honom ner på 20-talet då vi fick bil. Han var ju med i kommunalfullmäktige, som det hette på den tiden, nere i Kolbäck, och där kom de tillsammans de olika partierna och diskutera'. Det var ju gamla skolan, som står kvar där efter vägen nu, och där satt jag och hörde på de olika inläggena. Jag fick lite hum om, att det var olika partier och att de kämpa' mot varandra, och de tyckte väl de hade rätt allihopa.

Så din far kom tidigt med i politiken då?

Ja, han var intresserad av politik, mycket, så att han arbeta' mycket för Johan Forsell, för hans mandat före innan han gick till Socialdemokraterna, för far han var ju frisinnad, som det hette då. Men sen blev det ny valkretsindelning, och då såg Johan Forsell att han inte skulle bli invald, för det vart sån omdelning, placering, men han ville väl va' kvar i riksda'n och göra vad han kunde och då var det väl ingen som var närmare än Arbetarpartiet, och då gick han dit, och då blev han vald. Så arbeta' han på det området.

Johan Forsell? Så han var frisinnad tidigare. Men det var alltså då när man rösta' efter den här 40-gradiga skalan.

Ja, den var kvar då, och den kom ju inte bort förrän…

1919 var det väl det blev allmän rösträtt.

Ja, just ja, det var väl nåt år tidigare skalan kom bort. I alla fall så minns jag att vi var ute och gick efter Skantzsjön några pojkar –vi höll ihop några pojkar som var grannar och var ute om söndagarna när vi var lediga– och då kom det en som hade varit nere och röstat, han jobba' i Bulten förresten, och han hade varit ner dit till Kolbäck och röstat. Det var en enda lokal för Kolbäcks socken, från Strömsholm och ända oppifrån Trångfors och ner.

De skulle alltså rösta fram personer i den här kommunstämman, som det hette?

Det var riksdagsmannaval, och det stod en lång kö ut på vägen. När de hade röstat då hoppa' de ut genom fönstret de som kunde, för att det var så trångt. Då var det mycket primitivt, men det gick ju. Och så dröjde det länge innan sammanräkningen var klar också, förstås.

Var Johan Forsell med på riksdagslistan då?

Jadå, det var han, han var med hela tiden.

Och din far var liksom aktiv då och stödde Johan Forsell i riksdagsvalet?

Ja, det gjorde han, för de arbeta' båda två för att hjälpa svenska folket. Var och en på sitt vis.

Kommer du ihåg någonting av när ni fick rösträtten 1919?

Ja, att man var med och rösta', var man 21 år då? Hur gammal ska man vara när man…?

Ja, jag vet inte om det var 21 eller 23 år då?

Jag var i alla fall med om förbudsomröstningen. Min far var ordförande för förbudskommittén för den här avdelningen från Strömsholm och hit opp. Så jag skjutsa' honom mycket på många sammanträden.

Det var det här med spriten det?

Ja, det var i början på 20-talet. Skulle bli absolut förbud då, det kom opp den frågan. I alla fall så var landsbygden för förbudet, i stort sett, i hela Sverige. Men storstäderna drog ner resultatet så det vart inte majoritet för förbud. Det orka' inte dit.

Folkomröstningen om införande av rusdrycksförbud 27 augusti 1922 resulterade i 889 132 röster för förbud ("Ja") och 925 097 röster mot förbud ("Nej").

Var det så bekymmersamt med spriten då så att det var nödvändigt att ha ett helt förbud. Din far kanske hade uppfattningar om det?

Ja, det var väl utbrett, men det var väl inte så som det är nu heller, det var det inte. Sen införde de ju Brattsystemet, motboken. Det hade vi bra lång tid det också, men det hade väl sina sidor.

Vi fortsätter med din ungdom härnere i Näs, du fortsätter att jobba. När gifte du dig då?
Det var 1929 det.
Och ni bosatte er härnere i Näs?
Ja, vi bodde först på gamla stället när far flytta' därifrån, då bodde jag där i fem år. Sen byggde vi här och jag har haft rörelsen här.
Så i hela ditt liv har du bott härnere i Näs?
Ja, jag brukar säga att jag är urinvånare.
Ja, du är en av de få urinvånarna här i Näs, och det här med frireligiös verksamhet, det har ju du alltid varit intresserad av. Var det här i Näs som du var med i den?
Nej, det var på flera håll. Först så gick jag i söndagsskolan, det var här i Näs kapell, Jag minns att jag var liten grabb och gick i söndagsskolan därnere. Det är bland mina första minnen. Det var ett möte en gång när en vaktmästare, som var rätt så händig, hade gjort en transparand, som gick runt, det var något enastående på den tiden. Och så hade han satt bibelspråk på, så att om man gick sakta kunde man läsa och följa med där.
De visa' på väggen, då?
Ja, det var alldeles som ett ljus inuti. Och när jag gick i söndagsskolan så var jag med och titta' när de byggde kyrkan, kapellet häroppe. Det var byggmästar' Andersson på Rallsta som stod för det där, och då tog de alltid folk ifrån Dalarna, för han visste det var rejält och bra. Han hade haft dem förut förstås, när han byggde åt sig. De måla' och byggde själva murarna, det yttre byggde hans arbetare opp.
Du va' inte själv med och hjälpte till?
Nej, jag var inte gammal. Jag minns när vi gick till söndagsskolan i Näs, i gamla kapellet, då gick vi och lekte på de där murarna, när de var halvfärdiga. Och vid invigningen 1905, då var jag liten tjyttare och satt på sista bänken. Det var fullt med folk förstås, och sen blev det ju stora möten och långa serier och det blev framgång för församlingen. Och gud välsigna' sitt verk.
Så det är din barndoms kyrka, som du har varit trogen.
Det är det. Och sen när jag var i tolvårsåldern kom en granne till mig ner till oss och sa "Alford, han ska bli sekreterare i söndagsskolan". "Nej, det kan inte jag" sa jag. "Jodå, det ska han bli" sa han, och hur det nu blev när vi resonera' fick han mig till det. Då fick jag ta hand om alla klasser, det var tio klasser i

Baptistkyrkan i Näs, tidigare Salemkapellet, invigd 10/12 1905 –när Alford Åfeldt var" liten tjyttare". Byggmästare Johan Andersson upplät plats på sina ägor och fick också uppdraget att bygga kyrkan.

söndagsskolan, så vi var 115 – 120 barn varenda söndag.
Det var en stor verksamhet.
Ja, jag skrev opp i klassböckerna vilka som var där och så fick jag räkna ihop kollekterna och läsa upp hur mycket barn det var i var klass och hur mycket kollekt det var summa sumarium.
Jag vet att du är politiskt medveten och det har du väl alltid varit, var det så även i den verksamheten att man diskuterade hur man skulle förbättra samhället, för det var väl i början av seklet väldigt hårt. Har du nå' minne av den kamp som drevs i de här små kommunerna?
Ja, vi gjorde det lilla vi kunde, förstår du, vi var ju ungdomsförening. 60 – 65 stycken var vi då. Till var jul hade vi så att säga social verksamhet, familjer som vi visst var hårt trängda, och som satt illa till beställde vi livsmedel åt, så jag körde ikring med det där, flera år, vet jag, som en uppmuntran till jul, och det kändes ju gott och var glädjande. Tacksamt.
Ja, det var en social insats –för det fanns ju egentligen bara en kommunal fattigvård. De hade ju inga pengar i de här fattiga socknarna heller. Det är ju fantastiskt att höra att ni bedrev en sån verksamhet, för det var ju då bevis på att det var väldigt fattigt och många hade det kämpigt.
Oh ja, och så hade vi, när vi hade nattvarden, och det hade vi kvar bra många år, gjorde vi en liten insamling, en insamling för de behövande. Det var inom församlingen särskilt det, vi hjälpte varandra. Den hade sju söndagsskolor på den tiden. Det var en i Bergs socken och så var det Bultens, och i Årby och Möln-

torp, Kolbäck, Sörstafors och Salemkapellet. Det var sju, och en sommar var vi tillsammans allihopa, då var vi inemot en femhundra barn. De kom i lövvagnar från alla möjliga håll och cyklande och gående, vi tåga' in och gick opp i skolbacken där. Sen blev söndagsskolan i Sörstafors utan föreståndare, så då fick jag börja där i några år, och sedan var det likadant i Mölntorp. De vart utan lärare där, så då var jag där några år. Sen så var jag i Kolbäck, men så gick lokalen slut. Vi hade svårt för att få tag i nå' lokal. Då sluta' jag. Sen börja' de i kyrkans söndagsskola, då vart ju inte barna utan undervisning ändå.

Din far tillhörde ju nykterhetsrörelsen också, har du tillhört den hela tiden?

Javisst.

Det var IOGT det? Och du har varit aktiv där också?

Ja, jag har inte tillhört som medlem, inskriven, men vi arbeta' ju för samma mål.

Men din far var med?

Ja, det var han, han arbeta' mycket för dem – om han var ansluten ska jag inte säga.

Det här med Näs är ju väldigt intressant, kan du berätta lite grann om människorna där, hur det var. Hur mycket folk var det egentligen som bodde här nere i själva Näs-området, det var ju Ustersta och Frössvi?

Efter landsvägen här så var det några villor och företagare. Men det var ju inget stort samhälle.

Det här med att ni tillhörde Kolbäck, det innebar ju långa avstånd till kyrkan och till annat i kommunen, om man tänker då att det inte fanns nå' bilar utan bara hästskjutsar.

Ja, och det var slädskjutsar på vintern. Jag vet jag var med min farfar till Kolbäck en gång, det var före innan järnvägen till Hallsta vart byggd, minns jag. Det var värst när man skulle över bron därnere, när tågena kom, och hästarna hade ju inte sett tåg. De var rädda. Vi stod och vänta' till vi såg att det var ledigt, för vi det var många tåg som gick då. Sen var det till att köra fort över bron, så gick det. Men det var ju en smal kommun då. Den va' mellan Kolbäcksån och bäcken där och upp till Laggars. Men det var ju lite förvillande det där, vi hette Kolbäck. Vi hade dels Kolbäcks station och vi hette Kolbäcks Baptistförsamling. När det kom nå' resande, predikanter steg de utav i Kolbäck och sen kom de underfund med att tåget hit opp hade gått, de skulle ha gått av i Hallsta. Det tog ett tag att lära sig det där.

Du verkar va' väldigt nöjd med ditt liv. Du verkar känna belåtenhet, att du har gjort en fin insats i samhället, du är inte missnöjd eller…?

Nej, inte är jag missnöjd, det är jag inte, men man har den känslan ser du, inför gud, att man har gjort för lite. Och det som man har gjort, det har bara varit utav nåd. Det är allt, tack ska du ha.

Avskrivet från bandinspelning i april 2004 och bearbetat av

David Lunde

NÄR JAG FLYTTADE IN PÅ SKANTZEN

DET VAR ALLHELGONAHELGEN 1952 och det var ännu tre veckor tills jag skulle födas. Min pappa arbetade på Hallstahammars bruk och hade genom dem fått en bostad på Skantzen. Vädret var grått och ruggigt och min mamma, som kom från ett arbete på lasarettet i Upplands Väsby, fick börja med att sätta in innerfönstren, något som hon var van vid från föräldrahemmet i Österbotten. I det lilla huset på gården hade Civilförsvaret sitt kontor närmast kanalen, och vår lägenhet låg i bottenplanet på husets andra sida, till vänster från ingången. Det var två rum, i det bortre fanns en liten elspis, ett överskåp och till höger en liten bänk av bruna masonitskivor, med rinnande kallt vatten och avlopp. I farstun var det en vedeldad kamin. Där fanns också den gemensamma toaletten, som än i dag ser precis likadan ut. Även postlådorna står ännu på samma ställe som då, bakom häcken på andra sidan kanalen.

Curt Olof Bodman och mamma Helfrid besöker Skantzen sommaren 2007.

Stadsingenjör Sjögren, som bodde i det stora huset intill, var också chef för Civilför-

svarskontoret. Hela familjen var mycket omtänksam och tillmötesgående, och bland annat erbjöd de mina föräldrar att använda den telefon som fanns på kontoret när det var dags att fara till BB, vilket de också gjorde. Skrivbordet och telefonen ser likadana ut i dag, även om de kanske inte är de samma. Den 23 november kom jag så till världen och kunde flytta in i familjens första gemensamma bostad.

Förbi uthuslängan över backen kom man till en sorts lanthandel som var närmaste affär. Damen som förestod den var hjälpsam och gav mor många goda råd. Hon kände ju ingen i Hallstahammar. Bland det första hon köpte där var klisterremsor till innerfönstren. Köksfönstren fick grön- och vitrutiga gardiner och med ganska lite möbler bodde vi hela vintern under vad som i dag skulle betraktas som enkla förhållanden. När jag behövde badas värmde mamma vatten på spisen. Tvätten lämnade hon på sporthallen. Lite långt från centrum var det förstås, och när vi fick erbjudande om en nybyggd lägenhet på Västmannavägen, där det fanns baddrum och varmt vatten var vi inte sena att tacka ja.

Vi har besökt Skantzen vid ett antal tillfällen under de många år som har gått sedan den tiden. Särskilt välkomna kände vi oss vid besöket i juli 2007 och stämningen kändes nästan förtrollad. Så här efteråt kan man förstå att det var ett fint ställe att bo på, speciellt sommartid. Ett vackert minne för alltid blev månaderna på Skantzen från november 1952 till juni 1953.

Curt Olof Bodman

VILL DU LÄRA DIG BAKA TUNNBRÖD I BAGARSTUGAN?

Hör av dig till föreningen på telefon 0220-174 09. Får vi ihop några stycken kan vi bestämma datum för en bakningskurs.

EDGRENS AFFÄR

EDGRENS AFFÄR LÅG I LUSTIGKULLA en bit nedanför Slängarbacken mitt emot tennisbanorna. Edgren var mycket speciell men väldigt omtänksam om sina kunder.

Tidigt på morgonen på Kristi Himmelfärds dag marscherade Hallstahammars musikkår runt och spelade reveljen. Ett av målen var Edgrens affär. Vid bron några hundra meter före ankomsten till affären mötte Edgren upp med ett plakat. ”FÖLJEN MIG, ETT GLAS VIN” stod med stora bokstäver på plakatet. Sen gick han i täten fram till affären. Nästan alla i Lustigkulla var där. Musikkåren spelade marscher och det bjöds saft och kaffe och ett glas vin. Alla barn bjöds på karameller ur en stor skål. När man kom fram för att ta en karamell sa Edgren – TA MÅNGA, TA TVÅ.

En sommar, när jag hade börjat skolan frågade Edgren om jag ville ”schasa”, det vill säga vara springpojke några timmar varje dag åt honom. Jag tackade genast ja.

Första dagen blev en märklig upplevelse. När det efter ett par timmar var dags för lunch som jag hade blivit lovad blev det en chock.

-Du kan väl ta något ur köttdisken som du tycker ser gott ut.. I källaren finns också en tunna sill och du hellre vill ha det, sa Edgren. Det blev en korvbit. Dagen därpå åkte jag hem och käkade.

Att åka till en ingenjörsfamilj med ett par hekto köttfärs eller en bit falukorv hörde till uppdragen.

-Buga noga när du lämnar det dom beställt, manade Edgren.

Att få någon dricks var det aldrig tal om. Jo, förresten. En gång fick jag en 25-öring.

-Fick du dricks i dag, undrade Edgren när jag kom tillbaka.

-Ja, svarade jag glatt och visade upp 25-öringen. Först långt efteråt gick det upp för mig. Edgren hade nog ringt och sagt att de skulle ge mig dricks som han senare drog av på räkningen. Som jag fattade det handlade många på räkning och betalade en gång i veckan eller en gång i månaden.

Edgren var lite före sin tid när det gällde marknadsföring. Han annonserade på lokalsidorna i länets tidningar. ”ANN MARIE HAR KOMMIT HEM” kunde det stå. Då visste folk att Ann Marie, som var handlarnas dotter, var hemma från Stockholm. Folk samlades i butiken för att höra senaste nytt från vår huvudstad, som de flesta aldrig hade besökt.

”FRÅGA HOLMGREN PÅ BRUKET” var ett återkommande inslag i Edgrens annonser när han gjorde reklam för sina varor. I skyltfönstret kunde man till exempel läsa om veckans extrapriser. PRIMA ARBETSSKOR 8:-, TRE PAR FÖR 25:-

-Varför är det dyrare att köpa tre par, undrade många.

-Dom är så slitstarka och jag tycker alla ska få chans att köpa ett par, svarade Edgren.

Under kriget hände det ibland att det rapporterades på radio på kvällen att från och med i morgon är det ransonering på en vara, till exempel kaffe. Den kvällen när mörkret lagt sig sågs många kvinnor vandra mot affären. I källaren under affären samlades alla. Butikens kaffe delades upp bland de närvarande. Dagen därpå fanns inte en kaffeböna kvar till försäljning.

Rolf Johansson

Jag heter Rolf Johansson och börjar närma mig 70. Jag växte upp i Lustigkulla under andra världskriget och bodde senare på Kanthalgatan. Efter studier i Uppsala kom jag efter några år till Malung där jag fortfarande bor.
På äldre dar har jag börjat skriva ner hur jag upplevde min barndom och vilka minnen jag har från mina tio första år.
Det har blivit ett tiotal olika berättelser som jag hoppas att framför allt mina barn och barnbarn kan ha glädje av.

HAN PLACERADE SKANTZEN PÅ SVERIGEKARTAN

I BÖRJAN AV DECEMBER kom beskedet om Thore Skogmans bortgång. Thore visade alltid ett djupt engagemang för sin hembygd och för Skantzen.

När tankarna väcktes att förvandla Strömsholms Kanalbolags gamla arkivbyggnad till kapell i slutet av 1980-talet tände Thore på iden. Vid ett framträdande under Trångforsdagen 1989 skänkte han sitt gage till renoveringen och vid invigningen skänkte han en egenhändigt tillverkad dopfunt samt ett par ljusstakar tillverkade av Skultuna Mässingsbruk.

Med sånglustspelet ”På Kalle Västmans veranda”, tillsammans med Berit Bohm och Eva Bysing, gjorde Thore Skogman Skantzen känt långt utanför Hallstahammars gränser. Spelet framfördes under någon vecka varje sommar från 1992 till 1998, utomhus när vädret tillät, annars i ladan –men folket och bussresorna strömmade till.

Thore var också en av initiativtagarna till den stora västtävling som ägde rum 1994 i samarbete med bland annat ICA-kuriren och Örebro-TV:s caféprogram ”Hallå Sverige”. Både kända och okända svenskar skickade in såväl nya som gamla västar. Under festliga former auktionerades de sedan ut på Skantzen och intäkterna gick till Barncancerfonden.

På Skantzen minns vi Thore Skogman den 11 juni när Nicholas Olsson gästar oss med sin föreställning ”Solen bor i Karlstad”. Den handlar om att kasta sig ut och våga vara den man är trots att man blir hånad och bespottad. En rafflande historia med tvära kast som varvas med kända och okända skogmanlåtar.

”In i helskotta bra!” var Thores eget omdöme vid premiären 2006.

David Lunde

ÖPPETTIDER OCH PROGRAM 2008

- Med reservation för eventuella ändringar -

Kanalmuseet Skantzen

Öppet dagligen 2/6 – 24/8 Kaffeservering kl. 11.00-17.00
Museerna öppnar kl. 12.00 Guidad visning övriga tider enligt överenskommelse på telefon 0220-174 09

Program:

- **Valborgsmässoafton Onsdag 30/4** Valborgsfirande kl. 19.00
- **Kristi Himmelsfärds dag Torsdag 1/5** Gökotta i kapellet kl. 08.00
- **Lördag 3/5** Åsby – Skantzendag
- **Söndag 1/6** Västerås Triathlon
- **Fredag 6/6 Svenska Flaggans Dag** Nationaldagsfirande kl. 13.00
- **Onsdag 11/6** ”Solen bor i Karlstad” Thore Skogman-hyllning med Nicholaus Olsson. Arr: Hallstahammars Teaterförening. Hembygdsföreningen svarar för servering.
- **Midsommarafton Fredag 20/6** Midsommarfirande kl. 13.00 Majstången klädes kl. 09.00
- **Onsdag 2/7** Sommar på Skantzen kl. 14.00 och 19.00 Läsarsånger
- **Onsdag 9/7** Sommar på Skantzen kl. 19.00 Miltons 55+
- **Onsdag 16/7** Sommar på Skantzen kl. 19.00 Tvillingarna
- **Onsdag 23/7** Sommar på Skantzen kl. 19.00 Smileys med Helen Starborg
- **Onsdag 30/7** Sommar på Skantzen kl. 19.00 Hallsta Swing
- **Onsdag 6/8** ALLsång på Skantzen kl. 19.00 Arr: Kristen Gemenskap
- **Söndag 10/8** Hembygdens Dag
- **Söndag 7/12** Gammaldags Jul

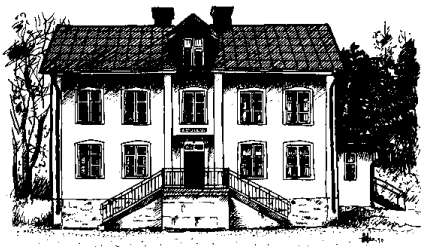

Planeringsmöte inför sommarens servering

Onsdag 16 april kl. 14.00 Mekanikusbostaden, Skantzen

Alla intresserade hälsas välkomna!

Trångfors smedja och gamla kraftstation

Smedjan öppen
lördagar och söndagar i juli
kl. 13.00 – 17.00
Övriga tider och visning av kraftstationen enligt överenskommelse på telefon 0220-174 09

Program:

- **Onsdag 4/6**
  Kväll vid milan kl. 19.00
  Per Sörman
- **Söndag 17/8**
  Trångforsdagen

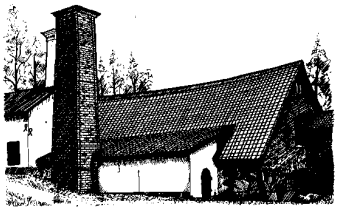

Industriminnes-vandring

Enligt överenskommelse på telefon 0220-174 09

Åsby Lantbruksmuseum

Visning enligt överenskommelse på telefon 0220-174 09

Program:

- **Lördag 20/9** Årets Dag
  Lantbruksmuseet öppet

Björsbo gamla skola, Berg

Program:

- **Midsommardagen Lördag 21/6** Morgongudstjänst med kaffekorg kl. 10.00

Alltid aktuell information på vår hemsida **www.svedviberg.se**
eller telefon 0220-174 09